

Escola, famílies i èxit educatiu de tothom. Anàlisi i propostes

GRUP DE MESTRES DE L'ANOIA

Dilluns 1 de juliol de 2013

Igualada

Índex

Una prèvia...

- a) Les famílies han canviat**
- b) Les escoles han canviat**
- c) El discurs i la pràctica de les escoles envers les famílies (en alguns casos) no ha canviat gaire**
- d) La investigació ens diu que el vincle E-F molt important**
- e) Pistes per a la millora del vincle E-F per a l'èxit escolar de tothom**

Una prèvia...

Per començar, us voldria demanar que, de manera individual i en relació a la vostra tasca de docents, respongueu per escrit a aquestes preguntes:

-
- A) Quins són els tres principals problemes en la teva relació diària amb les famílies d'alumnes?
 - B) Quina creus que és la causa o les causes d'aquests problemes en la relació amb les famílies?
 - C) Com veus les famílies d'avui en dia en relació a l'educació dels seus fills/es?
 - D) Quins són els tres punts més positius de la teva relació amb les famílies?
 - E) Quines són les causes d'aquests elements positius en la teva relació amb les famílies de l'escola?

Exposem els resultats de cada pregunta de manera individual i mirem quines coincidències i divergències hi ha en les vostres experiències i visions de les relacions escola – famílies.

Una vegada hem vist des d'on partim, anem a analitzar les relacions escola – família més en profunditat. Amb l'objectiu de **COMPRENDRE**, de “il.luminar” aquestes relacions intentant evitar els judicis morals...

**a) Les famílies han canviat: breu
sociologia dels elements estructurals
i educatius**

1. Augment de l'esperança de vida
2. Descens dels índex de fecunditat
3. Envelliment de la població
4. Retardament de la constitució formal de les famílies i de la maternitat
5. Llars més petites (creixen les unipersonals i parelles) i amb menys xarxa social
6. Llars més diverses en formes i organització (unipersonals, recompostes, monomarentals, monoparentals 15%, nuclears, LAT...)
7. Augment de divorcis (43%)

-
8. Major llibertat i fragilitat de les parelles i les relacions familiars (desinstitucionalització – individualització).
 9. Privatització dels projectes de vida (diversos “viatges”)
 10. Immigració (flux i reflux)
 11. Vivència de dificultats en la gestió/conciliació del temps familiar – laboral – personal ...
 12. Models d’educació familiars més democràtics i negociadors
 13. Transformació de la DST en avenç limitat

-
14. Rol creixent consum com a referent, activitat, compensació, etc.
 15. Rol decreixent de l'acompanyament i la proximitat familiar de l'escolaritat a mesura que avancen les etapes.
 16. Famílies amb “responsabilitat sense autoritat” (C.C. Harris)
 17. Gran i creixent pressió sobre la socialització i els seus resultats: acadèmics (sobretot), personals (“caràcter”), amistats i vincles... .
 18. Tensions augmentades per un Estat de benestar familista. Poca extensió i intensitat del suport a la criança
 19. “La diversitat és la norma”

b) Les escoles han canviat: elements bàsics

1. Escolarització de tothom dels 3 als 16 anys
2. Índex de no assoliment de les competències demandades (fracàs escolar) al voltant del 26% a 4art d'ESO i 6è de primària (proves de competències).
3. Probabilitats molt desiguals d'èxit – fracàs en funció de classes socials. Reproducció de desigualtats socials.
4. Docents: desacreditació del model “poder” i dificultats amb el model “autoritat”
5. Dificultats per part dels docents amb els vincles i el “rol” de les famílies a l'escola (Història de l'escola de masses)

6. Debats escolars “mal results”:

- Continguts curriculars vs educació integral
- Currículum “curt” vs “llarg” (emoció, salut, conducció, etc.)
- Especialització vs cultura general
- Respecte igualtat op. vs promoció del mèrit
- Continguts globals vs continguts útils (mercat laboral)
- Vocació – ofici vs tècnica – sabers
- Esforç vs plaer d’aprendre
- Etc.

-
7. Les bases de la legitimitat de l'escola estan en qüestió: què és? per a què ha(uria) de servir? quins resultats hauria de tenir? com hauria de treballar?...
 9. Noves formes d'escolaritat i d'educació que qüestionen l'escola i la seva estructura, relacions, etc.: homeschooling, llars d'infants, projectes educació – territori (PEC, PEE, Ciutat dels infants, etc.)
 9. Noves teories que qüestionen determinades pràctiques escolars: intel.ligències múltiples (H. Gardner), intel.ligència emocional (D. Goleman), pensaments diferents (Spivack i Shure), estadis morals diversos (Kohlberg), necessitats diferents (Maslow)...

c) El discurs i la pràctica de les escoles envers les famílies (en alguns casos) no ha canviat gaire ...

- El llarg dels darrers 20 anys, la “cultura” o la estructura escolar” profunda no ha canviat gaire: espais, temps, graduació d’infants, disciplines, govern, etc.
- El vincle amb les famílies ha estat sempre un tema perifèric o de segon ordre: *No es concep l’escola com el lloc (físic i simbòlic) dels infants, famílies i docents.*
- *Això és una condició de possibilitat imprescindible per a l’aprenentatge.* Especialment per als infants més “allunyats” del llenguatge i la cultura escolar.
- A l’escola, les relacions de poder formals i informals afavoreixen, estructuralment, els docents
- No només això, a vegades es culpa les famílies del la “crisi de l’educació” i del “fracàs escolar”.

Tres models de vincle Escoles – famílies

- **Expert**
- **Transplantament**
- **Vincle – empoderament – projecte compartit**

La majoria d'escoles treballaven model expert, ara model “transplantament”, però poques des del vincle.

Transplantament: Ex. Entrevistes en recerques (I):

- P. Quin és el gran problema en l'àmbit de les relacions entre l'escola i les famílies?
- R. Els mestres tenen ben clar que el gran problema de l'escola són els pares i no els nens (*Directora escola concertada*).
- P. Creus que hi ha una bona relació entre l'escola i les famílies?
- R. Jo penso que si, sempre que necessitem ajuda dels pares els tenim sempre. (*Director escola pública*)

Transplantament: Ex. Entrevistes en recerques (II):

- P. Creus que l'AMPA és un bon recurs per millorar vincles E-F?
- R. Si, però no poden intervenir en el claustre dels mestres, ja que nosaltres no ens fiquem en les coses que fan ells, ni ells han de posar-se en les coses que fem nosaltres. L'AMPA només ha de decidir sobre coses extraescolars. (Mestra d'escola pública)
- PEC IES Públic “Creiem convenient i bàsic que les famílies entenguin el nostre projecte educatiu i L'APLIQUIN a casa”

- Podem dir que en els vincles entre escola i famílies (i entorn), encara els models predominants són molt “docent-cèntrics” (transplantament)
- El camí a recórrer per unes relacions potents, fluides i que portin a un projecte educatiu compartit per als infants encara és llarg.

Però, per què reclamem i volem apostar per construir un millor i major vincle E-F? A part d'elements de coherència, de valors... que són molt importants? O té algun tipus d'efecte en els continguts acadèmics, les notes, etc?

**d) La investigació ens diu que el vincle entre
Escoles i Famílies és molt important
(també) per a l'èxit acadèmic**

a) Els capitals de les famílies són el factor que més influeix en els resultats acadèmics dels infants i joves.

L'escola que no genera vincles forts i de qualitat amb les famílies reproduïx desigualtats: no igualtat d'oportunitats als infants, pèrdua de talent, etc.

DADES:

- Progenitors universitaris 85% ESO vs progenitors sense estudis o primàris 37% ESO
- Pares Universitaris (PU) 110 punts més de mitjana al PISA que Pares sense estudis o primaris (Pse) (sobre 500)
- Proves 6è primària: PU 14% nivell baix català, castellà i mates vs Pse o primaris 45% nivell baix. PU 33% nivell alt vs Pse 12% nivell alt.

- b) Per a moltes infants, adolescents i famílies, l'escola i l'institut són molt "estrany" a nivell de tipus de llenguatge i del que s'espera dels menors (Bernstein), de continguts que s'hi ensenyen (Bourdieu), de la forma de tractar els infants (Lareau), del rol del lleure i els amics (Bonal)
- c) Quan les famílies, que són el factor clau dels resultats acadèmics, senten, veuen i viuen que l'escola no forma part del "nosaltres", que és quelcom "llunyà", "aliè", reïficat, això allunya els alumnes de l'èxit escolar. I facilita actituds d'enfrontament, de resistència (Willis) o d'indiferència cap a tot allò escolar: mestres, continguts, normes...

d) La responsabilitat primera d'aquesta "proximitat" o "llunyania" de les famílies respecte l'escola són els docents i la organització - cultura escolar que no concep les famílies com a "essència" de l'escola o Institut, sinó com a quelcom "accidental" o que no sap "on posar-se..."

Només els/les docents poden fer el primer pas per "acostar", física i simbòlicament les famílies i els infants (especialment els més allunyats i vulnerables) a l'escola i a l'èxit acadèmic

e) Pistes per a la millora del vincle E-F per a l'èxit escolar de tothom

1. Principis:

- a) **Ens necessitem** per a millorar l'excel·lència i l'equitat.
Construcció conjunta E-F de l'èxit acadèmic de tothom
- b) L'escola és un sistema: tothom ha de tenir un **lloc** (re)conegut i això beneficia el global del sistema.
Sistèmica: Lloc - pertinença / acceptació ordre – primer família / equilibri D i R /
- c) Les famílies no són un problema, ni han dimitit, ni deleguen... **Són part inextricable de la solució: sense famílies no hi ha “bon centre”**
- d) Els docents poden fer el primer pas (**agència vs víctimes**)
- e) Igualtat: tot l'alumnat es mereix una oportunitat real

2. Estratègies concretes haurien de millorar els vincles entre docents, infants, famílies i entorn

Totes aquestes estratègies haurien de ser “multinivell” per tal que arribin a totes les famílies en funció del seu llenguatge, cultura, etc.

- a) Comunicació
- b) Tutoria
- c) Aula i aprenentatges
- d) Presència i govern a l'escola
- e) Altres

3. Hipòtesi de la nostra recerca (Fundació Jaume Bofill, UVic i UdG)

Si els centres educatius modifiquen certs elements de la seva cultura-organització per tal de millorar la qualitat i la quantitat dels vincles amb les famílies, els resultats acadèmics de l'alumnat poden ser millors globalment i més equitatius?”

4. Preguntes per a cada centre

- Quina és la cultura, la organització escolar i la pràctica quotidiana en els centres educatius en relació a les famílies? Com són actualment les relacions entre docents i famílies?
- Quins elements (discursius, organitzatius, pràctics) dificulten o faciliten les diferents implicacions de les famílies a les escoles?
- Quins àmbits i quins canvis a la cultura escolar en relació amb les famílies poden tenir més impacte en la millora dels resultats?
- Quin són el “rol i el lloc” de les famílies a l'escola?
- El treball amb famílies és una part central del "fer de mestre"?
- Escola i família poden treballar junts en favor dels infants i joves des de la coresponsabilitat? Com es poden construir aliances entre docents i famílies per afavorir l'èxit escolar?

5. Recursos

5. Recursos

<http://www.youtube.com/watch?v=VFYaQUJTIVk>

Família i escola: clau de l'èxit educatiu? (Youtube)

Moltes gràcies !
Jordi.collet@uvic.cat